

Krzyż Wolności i Solidarności

<https://ipn.gov.pl/kwi/uroczystosci/19273,Odnaczenie-Krzyzami-Wolnosci-i-Solidarnosci-dzialaczy-opozycji-demokratycznej-z.html>
2023-03-31, 10:47

Odnaczenie Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL – Wrocław, 17 grudnia 2021

W piątek 17 grudnia 2021 r. zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Krzysztof Szwagrzyk wręczył we Wrocławiu Krzyże Wolności i Solidarności. Są to specjalne odznaczenia dla zasłużonych opozycjonistów z czasów PRL. Jest to znak pamięci i szacunku państwa polskiego dla tych, którzy walczyli z komunistycznym reżimem.

W Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim kilkadziesiąt osób, działaczy opozycji antykomunistycznej, zostało uhonorowanych Krzyżem Wolności i Solidarności przyznany przez Prezydenta RP. W jego imieniu odznaczenia wręczył dr hab. Krzysztof Szwagrzyk, zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej. W swoim wystąpieniu podkreślił, że odznaczone osoby są wyjątkowym ogniwem w łańcuchu pokoleń walczących o niepodległość. Dr hab. Krzysztof Szwagrzyk pogratulował otrzymania odznaczenia oraz poczucia dumy i satysfakcji z dobrze spełnionego obowiązku.

Proszę być pewnym, że to co zrobiliście dla Polski, nigdy

 Odnaczenie Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy

 Uroczystość odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności działaczy

nie będzie
zapomniane

– dr hab.
Krzysztof
Szwagrzyk,
zastępca
prezesa IPN

Jarosław Obremski, wojewoda
dolnośląski, podziękował
Instytutowi Pamięci Narodowej
za działanie w kierunku
uhonorowania osób, które w
czasach PRL walczyły o
wolność dla Polski. Zaapelował
o nie relatywizowanie lat 80.
Należy jasno wskazywać
stronę dobrą i stronę złą.

Jestem
dumny, że to
na ziemi
dolnośląskiej
był
najsilniejszy
opór, ale i
najsilniejsze
różnicowanie
metapolityczn
e wśród
działaczy
opozycji.

Dolny Śląsk
stworzył
swoją
tożsamość
opartą na
"Solidarności"

opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL

opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL

opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL. Fot.
Dominik
Wojtkiewicz
(IPN)

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL. Fot.
Dominik
Wojtkiewicz
(IPN)

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL. Fot.
Dominik
Wojtkiewicz
(IPN)

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL. Fot.
Dominik
Wojtkiewicz
(IPN)

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL. Fot.
Dominik
Wojtkiewicz
(IPN)

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL. Fot.
Dominik
Wojtkiewicz
(IPN)

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL. Fot.
Dominik
Wojtkiewicz
(IPN)

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL. Fot.
Dominik
Wojtkiewicz
(IPN)

Uroczystość
odznaczenia
Krzyżami
Wolności i
Solidarności
działaczy
opozycji
demokratyczn
ej z czasów
PRL. Fot.
Dominik
Wojtkiewicz
(IPN)

- Jarosław
Obremski,
wojewoda
dolnośląski

W imieniu odznaczonych głos zabrał Julian Kazimierz Golak.

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności poprowadził Paweł Rozdźestwieński, p.o. dyrektora Oddziału IPN we Wrocławiu.

Biogramy odznaczonych:

Adam Chojnacki

Adam Chojnacki, ur. 6 listopada 1955 r., od 14 grudnia 1981 r. do 12 stycznia 1982 r. zajmował się sporządzaniem oraz kolportowaniem ulotek i innych nielegalnych wydawnictw sygnowanych przez NSZZ „Solidarność”. W związku z prowadzoną działalnością opozycyjną 14 stycznia 1982 r. został aresztowany i osadzony w Areszcie Śledczym we Wrocławiu, gdzie przebywał do 25 września 1982 r. 24 września 1982 r. wyrokiem Sądu Śląskiego Okręgu Wojskowego we Wrocławiu został skazany na rok pozbawienia wolności. 26 lipca 1983 r. w związku z wprowadzoną amnestią, został zwolniony z dalszego odbywania kary.

Stanisław Czerniawski

Stanisław Czerniawski, ur. 8 października 1953 r., od września 1980 r. był członkiem NSZZ „Solidarność” na terenie Zagłębia Miedziowego. Po 13 grudnia 1981 r. na terenie Jawora zajmował się kolportażem ulotek, znaczków, prasy i wydawnictw niezależnych, w tym m.in. „Biuletynu Informacyjnego – Stanu Wojny”, „Solidarności Walczącej” oraz „Z Dnia na Dzień”. Działał też jako łącznik między grupą działaczy z Jawora a „Solidarnością” we Wrocławiu. W latach 1981–1989 uczestniczył w wielu akcjach plakatowych i ulotkowych, był inicjatorem zbiórek pieniężnych i darów w Zakładach Górniczych Polkowice na rzecz pomocy internowanym oraz ich rodzinom. Był także organizatorem dostaw sprzętu i materiałów poligraficznych dla Solidarności Walczącej i Regionalnej Komisji Wykonawczej „Solidarność” Dolny Śląsk. 31 sierpnia 1982 r. uczestniczył w manifestacji w Jaworze.

Tomasz Eugeniusz Gabiś

Tomasz Gabiś, ur. 19 grudnia 1955 r., od 1982 r. był kolporterem pism niezależnych „Solidarności”, NZS i Akademickiego Ruchu Oporu i „Solidarności Walczącej”. Od 1983 r. był autorem artykułów i tłumaczeń w prasie podziemnej, m.in. w pismach „Z Dnia na Dzień”, „Replika. Dolny Śląsk. Dwutygodnik Niezależny”, a od 1984 r. w „Nowej Republice. Miesięczniku Politycznym”. W latach 1983–1989 współpracował z pismem „Ogniwa.

Niezależnego Miesięcznika Społeczno-Kulturalnego". W 1985 r. został współzałożycielem i członkiem zespołu redakcyjnego czasopisma „CDN-Koliber”. W maju 1985 r. pod zarzutem wydawania i rozpowszechniania bez wymaganego zezwolenia pisma „CDN-Koliber”, po przeprowadzonej rewizji w mieszkaniu, został zatrzymany na 48 godzin. Wyrokiem Sądu Rejonowego Wrocław-Śródmieście z dnia 18.07.1985 r. został skazany na karę 9 miesięcy pozbawienia wolności, w zawieszeniu na 3 lata oraz karę grzywny. W wyniku postępowania rewizyjnego Sądu Wojewódzkiego we Wrocławiu 27 listopada 1985 r. zmieniono wcześniejszy wyrok na karę roku pozbawienia wolności, w zawieszeniu na 3 lata. Tomasz Gabiś od 1986 r. był również współzałożycielem oraz przewodniczącym wrocławskiej części redakcji pisma „Stańczyk. Pismo Konserwatystów i Liberałów”, zajmował się również organizacją spotkań dyskusyjnych i wykładów skupiających środowisko konserwatywne w prywatnych mieszkaniach we Wrocławiu. W okresie 1987–1989 r. był współpracownikiem „Regionu. Pisma NSZZ «Solidarność» Dolny Śląsk”.

Grzegorz Gach

Grzegorz Gach, ur. 27 stycznia 1965 r., w latach 1982–1987, będąc uczniem szkoły średniej w Bolesławcu, a następnie studentem Uniwersytetu Wrocławskiego działał w Uczniowskim Komitecie Oporu Społecznego (UKOS) w Bolesławcu. Był zaangażowany w kolportaż ulotek i wydawnictw tzw. „drugiego obiegu”, w akcje ulotkowe i przewóz prasy do Bolesławca. Zajmował się też dostawą tekstów do publikacji w prasie konspiracyjnej, malowaniem napisów antykomunistycznych na murach oraz brał udział w pielgrzymkach na Jasną Górę. We współpracy z panem Bogusławem Frydrychem organizował w kościołach wystawy okolicznościowe upamiętniające rocznicę zbrodni katyńskiej oraz wprowadzenia stanu wojennego. W prywatnym mieszkaniu pana Grzegorza Gacha odbywały się spotkania UKOS oraz istniał punkt kolportażowy. W latach 1984–1987 pan Grzegorz Gach był działaczem Niezależnego Zrzeszenia Studentów we Wrocławiu.

Waldomir Stanisław Gmyrek

Waldomir Gmyrek, ur. 5 maja 1953 r., w związku z prowadzoną działalnością opozycyjną 30 sierpnia 1982 r. został internowany i osadzony w Ośrodku Odosobnienia w Nysie, gdzie przebywał do 23 listopada 1982 r.

Julian Kazimierz Golak

Julian Golak, ur. 14 maja 1957 r., w latach 1985–1989 na terenie Nowej Rudy oraz w okolicy Wałbrzycha, uczestniczył w organizacji Sekcji Społeczno- Kulturalnej Wałbrzyskiego Klubu Inteligencji Katolickiej (KIK). W jej ramach organizował Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Dekanacie Nowa Ruda, był aktywnym uczestnikiem i promotorem Wrocławskiej Pieszej Pielgrzymki. Ponadto wspomagał organizacje opozycyjne dostarczając im farbę oraz papier do drukowania ulotek, plakatów oraz pisma podziemnego „Żółw”. Julian Golak organizował również spotkania z działaczami opozycyjnymi w ramach programu KIK, jak również Msze za Ojczyznę w noworudzkiej parafii. Uznawany był za pomysłodawcę i głównego twórcę

Stowarzyszenia Komitetu Obywatelskiego Ziemi Kłodzkiej.

Grzegorz Piotr Gromada

Grzegorz Gromada, ur. 7 września 1970 r., w latach osiemdziesiątych był aktywnym działaczem Międzyszkolnego Komitetu Oporu i członkiem Grup Wykonawczych MKO. W ramach MKO współpracował z „Pomarańczową Alternatywą” przy organizacji happeningów tej grupy. 25 listopada 1988 r. uczestniczył w demonstracji we Wrocławiu niosąc transparent z napisem „Komuna precz ze szkół – Międzyszkolny Komitet Oporu”. W związku z tym został zatrzymany, a 26 listopada 1988 r. ukarany przez Kolegium ds. Wykroczeń przy Naczelniku Dzielnicy Wrocław-Stare. 16 grudnia 1988 r. uczestniczył we Wrocławiu w tzw. „cichej przerwie”, manifestacji poświęconej ofiarom Grudnia '70 i stanu wojennego. 8 marca 1989 r. został ponownie zatrzymany we Wrocławiu za udział w nielegalnym zgromadzeniu. Wniosek o jego ukaranie skierowano do Kolegium zarzucając mu naruszenie porządku publicznego poprzez wznoszenie antyrządowych okrzyków, a także udział w nielegalnej manifestacji, której uczestnicy utrudniali ruch na drodze publicznej. 25 lipca 1989 r. postępowanie w tej sprawie zostało umorzone na podstawie art. 3 ustawy z 29 maja 1989 r. o przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń.

Czesław Gudra

Czesław Gudra, ur. 29 czerwca 1952 r., działał w strukturach NSZZ „Solidarność” Węzła PKP w Kępnie. Od jesieni 1982 r. do marca 1984 r. w ramach kępińskiej grupy Solidarności Walczącej „Harpun” zajmował się kolportażem nielegalnych wydawnictw, broszur i ulotek, które również osobiście przywoził z Wrocławia oraz książek wydawanych w drugim obiegu. Brał udział w zebraniach patriotyczno-religijnych młodzieży organizowanych w latach 1985–1988 w parafii św. Marcina Biskupa w Kępnie. W czerwcu 1987 r. z tzw. Młodzieżową Grupą Piątkową uczestniczył w spotkaniach z Janem Pawłem II w Tarnowie i Gdańsku. W 1989 r. zaangażował się w kampanię wyborczą prowadzoną przez Komitet Obywatelski w Kępnie.

Mieczysław Aleksander Hornik

Mieczysław Hornik, ur. 1 stycznia 1954 r, w związku z prowadzoną działalnością opozycyjną 27 lutego 1982 r. został internowany i przebywał w ośrodkach odosobnienia w Nysie i Strzelinie gdzie przebywał do 18 listopada 1982 r. Następnie jako pracownik Dolnośląskich Zakładów Wytwórczych Maszyn Elektrycznych „Dolmel” prowadził nielegalną działalność w ramach zakonspirowanej struktury byłego NSZZ „Solidarność” m.in. kolportując nielegalne wydawnictwa oraz uczestnicząc w zebraniach konspiracyjnych. W związku z tym był wraz z grupą współpracowników rozpracowywany przez Wydział Śledczy WUSW we Wrocławiu.

Andrzej Władysław Kapała

Andrzej Władysław Kapała, ur. 4 maja 1971 r., był członkiem i działaczem Międzyszkolnego Komitetu Oporu we Wrocławiu. Od 1987 r. należał do grona kierowniczego tej organizacji, jednocześnie działał w redakcji najważniejszego pisma MKO pt. „Szkoła”. Był współautorem

deklaracji programowej MKO, którą opublikowano w listopadzie 1988 r. w piśmie „Szkoła”. Od lutego 1988 r. do stycznia 1989 r. zasiadał w Komitecie MKO, był także pierwszym jawnym przedstawicielem tej organizacji.

Paweł Michał Kieruzal

Paweł Kieruzal, ur. 26 czerwca 1969 r., był aktywnym działaczem niepodległościowego ruchu młodzieżowego we Wrocławiu. W latach 1985–1989 współtworzył Międzyszkolny Komitetu Oporu we Wrocławiu, od 1986 r. pełnił obowiązki szefa Grup Wykonawczych, a od 1987 r. członka Komitetu Kierowniczego tej organizacji. Był organizatorem struktur MKO w szkołach średnich Wrocławia, a także odpowiadał za koordynację akcji ulotkowych, plakatowych oraz malowania hasel na murach. Ponadto współorganizował manifestacje i uroczystości religijno-patriotyczne. Współpracował z organizacjami: Ruch Wolność i Pokój, Solidarność Walcząca, Pomarańczowa Alternatywa, Regionalny Komitet Wykonawczy NSZZ „Solidarność” Dolny Śląsk. Był współorganizatorem obozów szkoleniowych dla działaczy młodzieżowych, na których odbywały się warsztaty dziennikarskie i szkolenia z zakresu poligrafii. W latach 1985–1989 był jednym z koordynatorów wspólnych działań środowisk Federacji Młodzieży Walczącej z terenów Gdańska, Szczecina i Wrocławia. Zaangażowany był również w druk i kolportaż niepodległościowych wydawnictw („Wieszcz”, „Szkoła”, „Biust. Biuletyn Informacyjny Szkół Technicznych”, „Hej. Informator Uczniowski”, „Biblioteka Ucznia”, „Z Dnia na Dzień”, „Solidarność Walcząca”), a także ulotek, znaczków poczt podziemnych, kalendarzy, banknotów itp.

Ryszard Zbigniew Klempous

Ryszard Klempous, ur. 14 czerwca 1948 r., w latach 1981–1989 jako współzałożyciel NSZZ „Solidarność” na Politechnice Wrocławskiej zajmował się kolportażem wydawnictw tzw. „drugiego obiegu”. Ponadto zajmował się zbieraniem składek członkowskich na terenie Dolnego Śląska i Opolszczyzny. Współpracował z grupą niemieckich działaczy w NRD – okręg Löbau, na której czele stał Bernd Hille. Grupa ta dostarczała farbę drukarską i kalkę kserograficzną. W okresie od 1981 r. do 1989 r. Ryszard Klempous przygotował kilkadziesiąt ulotek „SO ES BEGANN” rozpowszechnianych na terenie NRD, opisujących sytuację polityczną w PRL. W 1981 r. zorganizował punkt kontaktowy w sklepie „Bardotka” na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie, służący regularnej wymianie prasy podziemnej. Ryszard Klempous wielokrotnie organizował pomoc medyczną (sprowadzanie leków) i żywnościową z Francji oraz RFN. Rozprowadził kilkadziesiąt paczek dla osób represjonowanych po manifestacji z 31 stycznia 1982 r. W związku z prowadzoną działalnością w 1983 r. Ryszard Klempous został zatrzymany na 48 godzin. Pozostawał w zainteresowaniu Służby Bezpieczeństwa do 1989 r.

Marian Kowal

Marian Kowal, ur. 30 października 1946 r., w latach 1981–1989 był aktywnym działaczem podziemnych struktur „Solidarności” na terenie Dzierżoniowa. W okresie od marca 1982 r. do lutego 1983 r. należał do Tymczasowej Międzyzakładowej Komisji Koordynacyjnej Ziemi

Dzierżoniowskiej. Organizował akcje protestacyjne o ulotkowe. Brał udział w tworzeniu audycji radia „Solidarność” oraz redagował nielegalne pismo „Z ręk do rąk”. W związku z prowadzoną działalnością 22 grudnia 1983 r. został zatrzymany i do 22 lutego 1984 r. przebywał w Areszcie Śledczym w Wałbrzychu i Dzierżoniowie, skąd 13 lipca 1984 r., na mocy amnestii został zwolniony.

Władysław Krocak

Władysław Krocak, ur. 22 stycznia 1952 r., już od początku stanu wojennego, jako przewodniczący Komisji Zakładowej „Solidarność” w zakładzie maszyn i materiałów spawalniczych „Bester” w Bielawie, był współorganizatorem kilkunastogodzinnego protestacyjnego strajku okupacyjnego. Od 1982 r. współuczestniczył w redagowaniu i wydawaniu międzyzakładowego pisma związkowego w Bielawie pt. „Odgłosy”. W sierpniu 1982 r. wraz z Janem Kunigowskim dwukrotnie uruchomił przenośną plecakową radiostację z nagraniem wiadomości o aktualnej sytuacji w kraju. Władysław Krocak w latach 1982–1984 był wielokrotnie zatrzymywany przez Służbę Bezpieczeństwa. W okresie 1981–1989 był również kolporterem prasy i wydawnictw podziemnych: „Odgłosy”, „Z rąk do rąk”, „Z dnia na dzień”. W 1983 r. zajmował się także rozpowszechnianiem medali upamiętniających wizytę papieża Jana Pawła II, sygnowanych przez NSZZ „Solidarność”.

Stanisław Mróz

Stanisław Mróz, ur. 8 czerwca 1940 r., przed wprowadzeniem stanu wojennego pełnił funkcję Zastępcy Przewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Spółdzielni Usług Motoryzacyjnych „Spolmot” we Wrocławiu. 14 grudnia 1981 r. został współorganizatorem strajku w miejscu pracy, za co 31 grudnia 1981 r. został aresztowany i osadzony w Areszcie Śledczym we Wrocławiu. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego we Wrocławiu z 26 stycznia 1982 r. został skazany 3 lata pozbawienia wolności. Na podstawie uchwały Rady Państwa z 5 kwietnia 1983 r. zastosowano wobec Stanisława Mroza prawo łaski i 26 kwietnia 1983 r. został warunkowo zwolniony z dalszego odbywania kary.

Wiesław Artur Pawłowski

Wiesław Pawłowski, ur. 8 marca 1954 r., zatrudniony w latach 1974-2008 jako maszynista maszyn wyciągowych w Zakładach Górniczych Rudna KGHM. Od września 1980 r. był członkiem NSZZ „Solidarność”. Od 14 grudnia 1981 r. był uczestnikiem strajku w ZG Rudna, następnie organizatorem oraz szefem straży strajkowej. Po pacyfikacji Zakładu został zwolniony z pracy. Od 1982 do 1989 r. jako organizator „Solidarności Walczącej” na terenie Lubina był koordynatorem wszystkich lokalnych działań SW, w tym demonstracji i akcji ulotkowych. Zbierał składki na cele związkowe oraz kolportował wydawnictwa niezależne oraz prasę podziemną m.in.: „Poza Układem”, „CDN”, „Jednością Silni”, „KOS”, „Nasz Czas”, „Arka”, „Niepodległość”, „Dziś”, „Solidarność Dolnośląska”, „Myśl Niezależna”. Ponadto w 1983 r. został współorganizatorem biblioteki wydawnictw podziemnych Lubinie. W 1985 r. został też współzałożycielem Duszpasterstwa Ludzi Pracy przy parafii św. Maksymiliana Marii Kolbego w

Lubinie. W latach 1985–1989 organizował liczne spotkania edukacyjne z ludźmi opozycji, kultury i sztuki. W latach 1982–1989 był członkiem podziemnej Tajnej Komisji Zakładowej "Solidarność" w ww. zakładach. W 1989 r. został również współorganizatorem Porozumienia na Rzecz Przeprowadzenia Demokratycznych Wyborów w NSZZ „Solidarność”.

Leszek Krzysztof Rybak

Leszek Rybak, ur. 19 lipca 1960 r. jako student Politechniki Rzeszowskiej zaangażował się we współpracę z podziemną Solidarnością. 19 maja 1984 r. został zatrzymany przez Służbę Bezpieczeństwa w związku z posiadaniem podziemnych ulotek nawołujących m.in. do bojkotu wyrobów do Rad Narodowych. W związku z tym został tymczasowo aresztowany i do 24 lipca 1984 r. przebywał w Areszcie Śledczym w Rzeszowie. W latach 1985–1988 kolportował na terenie Dolnego Śląska i Rzeszowa prasę wydawaną przez „Solidarność Walczącą”.

Jerzy Wojciech Sandecki

Jerzy Sandecki, ur. 5 marca 1949 r., już od początku stanu wojennego aktywnie działał w strukturach NSZZ „Solidarność” we Wrocławiu. 2 września 1982 r. na mocy decyzji wydanej przez Komendę Wojewódzką Milicji Obywatelskiej we Wrocławiu został internowany i osadzony w Ośrodku Odosobnienia w Nysie, gdzie przebywał do 20 września 1982 r. Po zwolnieniu z internowania zajął się kolportażem wydawnictw niezależnych sprowadzanych z Warszawy i rozprowadzanych na terenie Dolnego Śląska. Prowadził także własną działalność publicystyczną, głównie w postaci popularnych antologii wierszy antyreżimowych oraz współorganizował zebrania struktur NSZZ „Solidarność” w swoim mieszkaniu we Wrocławiu. Działalność opozycyjną prowadził do 1989 r.

Agnieszka Sidorska

Agnieszka Sidorska, ur. 30 listopada 1956 r., od 1981 r. była etatowym pracownikiem Zarządu Regionu Dolnośląskiego NSZZ „Solidarność”. W stanie wojennym była redaktorem pisma związkowego „Solidarność Dolnośląska”. W udostępnionym mieszkaniu Andrzeja Walnego wspólnie z Anną Bujwid zorganizowała punkt powielania nielegalnych wydawnictw. Zbierała materiały do prasy związkowej, kopiowała i rozpowszechniała ją. Kontaktowała się z ukrywającym się członkiem Regionalnego Komitetu Strajkowego Józefem Piniorem. Na podstawie decyzji Komendanta Wojewódzkiego MO we Wrocławiu z 6 marca 1982 r. została internowana w Zakładzie Karnym we Wrocławiu, a 17 marca 1982 r. przetransportowana do Ośrodka Odosobnienia w Gołdapi. W związku z postanowieniem Prokuratury dla Dzielnicy Wrocław-Śródmieście z 6 maja 1982 r. o przedstawieniu jej zarzutów karnych, internowanie zamieniono na areszt tymczasowy. Została osadzona w Zakładzie Karnym we Wrocławiu. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego we Wrocławiu z 3 maja 1982 r. została oskarżona, m.in. o to, że od początku lutego 1982 r. do 4 marca 1982 we Wrocławiu, jako członek zdelegalizowanego NSZZ „Solidarność”, kontynuowała działalność związkową oraz redagowała i rozpowszechniała czasopismo „Solidarność Dolnośląska”, i skazana na 3 lata pozbawienia wolności i utratę praw publicznych. Postanowieniem z 28 lipca 1982 r. Sąd Wojewódzki we Wrocławiu udzielił jej

przerwy w odbywaniu kary na okres 6 miesięcy ze względów zdrowotnych. Z Zakładu Karnego została zwolniona 30 lipca 1982 r. Następnie 27 sierpnia 1982 r. ten sam Sąd odwołał orzeczoną karę uzasadniając, że skazana wykorzystuje przerwę niezgodnie z jej przeznaczeniem, lecz zajmuje się prawdopodobnie prowadzeniem nielegalnej działalności związkowej. 28 sierpnia 1982 r. ponownie została osadzona w Zakładzie Karnym we Wrocławiu. W wyniku zażalenia obrońcy 10 września 1982 r. Sąd uchylił dotychczasowe postanowienie w zakresie odwołania orzeczonej przerwy w odbywaniu kary. 13 września 1982 r. Agnieszka Sidorska opuściła więzienie. Na mocy uchwały Rady Państwa z 8 marca 1983 r. została warunkowo zwolniona z odbycia reszty kary pozbawienia wolności z wyznaczeniem okresu próby na 3 lata.

Jacek Bernard Skruńdź

Jacek Skruńdź, ur. 15 września 1955 r., jako pracownik Zakładów Ceramicznych „Bolesławiec” we wrześniu 1980 r. przystąpił do NSZZ „Solidarność”. Po ogłoszeniu stanu wojennego wraz z kolegą Andrzejem Gilem podjął próbę zorganizowania tajnej komórki w zakładzie. Próba ta nie powiodła się, udało się natomiast zebrać środki finansowe dla rodzin internowanych kolegów. W 1982 r. Jacek Skruńdź nawiązał kontakt z Andrzejem Gelbergiem, późniejszym redaktorem naczelnym „Tygodnika Solidarność”, który zaproponował mu kolportaż wydawnictw niezależnych w Bolesławcu. W skład pierwszej partii wydawnictw podziemnych, przywiezionych z Warszawy, weszły m.in.: „Kultura niezależna”, „Solidarność Narodu”, „Tygodnik cdn”, „Wola”, „Tygodnik Mazowsze”, „Tygodnik Wiadomości”, „Gazeta Niecodzienna”, „Polska Jutra”, a także wiele wydawnictw książkowych. Wydawnictwa były kolportowane przez Jacka Skruńdzia pośród rodziny i znajomych na zasadach bibliotecznym, natomiast ulotki rozrzucał na przystankach autobusowych i klatkach schodowych. W latach 1983–1988 Jacek Skruńdź działał w ramach Tajnej Międzyzakładowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność”, w latach 1987–1988 wszedł w skład kierowniczego gremium tej podziemnej struktury. W latach 1988–1989 TMKK NSZZ „Solidarność” w Bolesławcu przekształciła się w Regionalną Komisję Wykonawczą NSZZ „Solidarność” Dolny Śląsk Oddział w Bolesławcu i Jacek Skruńdź pozostawał w tym czasie członkiem kierownictwa. Od 1983 r. zajmował się prowadzeniem tajnej podziemnej biblioteki wydawnictw drugiego obiegu w Bolesławcu. Na polecenie TMKK, w 1986 r. Jacek Skruńdź zorganizował wizytę Andrzeja Gelberga w Bolesławcu, celem usprawnienia spraw kolportażowych z TMKK. W działaniach TMKK Jacek Skruńdź uczestniczył aż do ujawnienia działalności Tajnych Komisji w 1988 r. W 1989 r. był zaangażowany w odbudowę ogniwa „Solidarności” w Zakładach Ceramiki „Bolesławiec” oraz w kampanię wyborczą do Sejmu i Senatu prowadzoną przez Komitet Obywatelski „Solidarność” w Bolesławcu.

Zbigniew Wróblewski

Zbigniew Wróblewski, ur. 21 października 1957 r. współpracował z NSZZ „Solidarność” we Wrocławiu. W dniu 10 kwietnia 1982 r. pod zarzutem prowadzenia działalności „rodzącej niebezpieczeństwo powstawania napięć społecznych” został internowany na podstawie decyzji, wydanej przez Komendę Wojewódzką Milicji Obywatelskiej we Wrocławiu i osadzony w Zakładzie Karnym w Grodkowie gdzie przebywał do 7 czerwca 1982 r. Zarówno przed, jak i po

internowaniu, Zbigniew Wróblewski był wielokrotnie zatrzymywany na 48 godzin oraz przesłuchiwany. W ramach działalności antykomunistycznej zajmował się również kolportażem pism oraz ulotek podziemnych, m.in. „Z Dnia na Dzień” oraz „Biuletynu Dolnośląskiego”.

Pośmiertnie:

Ewa Wanda Galos

Ewa Galos, ur. 1 czerwca 1932, w związku z prowadzoną działalnością opozycyjną, w okresie stanu wojennego, została internowana na podstawie Decyzji z 19 stycznia 1982 r. i przewieziona do Ośrodka Internowania dla Kobiet w Gołdapi. W uzasadnieniu internowania podano, że „w okresie stanu wojennego prowadzi działalność naruszającą obowiązujące przepisy”. 12 marca 1982 r. została zwolniona.

Stanisław Kiziuk

Stanisław Kiziuk, ur. 13 stycznia 1953, od 1981 r. działał w strukturach NSZZ „Solidarność” Zagłębia Miedziowego. 14 grudnia 1981 r. został jednym z organizatorów strajku w Zakładach Maszyn Naprawczych KGHM w Polkowicach. W związku z tym . został zatrzymany i przebywał w areszcie do 20 stycznia 1982 r. Postanowieniem z 12 sierpnia 1983 r. Sąd Wojewódzki w Legnicy na mocy amnestii umorzył postępowanie w sprawie pana Stanisława Kiziuka.

Jan Rosa

Jan Rosa, ur. 28 sierpnia 1939, jako pracownik Zakładów Elektronicznych „Elwro” we Wrocławiu, w latach 1982–1989 był członkiem Tajnej Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w ZE „Elwro”. Na terenie zakładu pracy zajmował się kolportażem pism podziemnych, takich jak: „Solidarność Elwro”, „Victoria”, „Fatamorgana”, „Głos Hutmenu”, „Z Dnia na Dzień”, czy „Solidarność Walcząca”. Rozpowszechniał też ulotki i podziemnych wydawnictw okolicznościowych, jak kartki świąteczne, cegiełki, znaczki poczt podziemnych, banknoty itp. Z powodu swojej działalności opozycyjnej pan Jan Rosa miał przeprowadzane przez Służbę Bezpieczeństwa rewizje mieszkania, m.in. w marcu 1984 r. i sierpniu 1985 r.

Jan Swornowski

Jan Swornowski, ur. 28 marca 1948, od początku lat osiemdziesiątych działał w strukturach NSZZ „Solidarność” – pełnił funkcję sekretarza Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Miejskim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym we Wrocławiu. W kwietniu 1982 r. pod zarzutem prowadzenia działalności „naruszającej obowiązujący porządek prawny” został internowany i osadzony w Ośrodku Internowania w Nysie. 23 lipca 1982 r. został zwolniony. Po powrocie z internowania pan Jan Swornowski nie zaprzestał działalności opozycyjnej – zajmował się m.in. kolportażem ulotek i wydawnictw podziemnych, w konsekwencji czego był wielokrotnie zatrzymywany na 48 godzin, a 5 listopada 1982 r. powołany do odbycia służby wojskowej w Wojskowym Obozie Specjalnym w Głogowie (na terenie Jednostki Wojskowej nr 1527), gdzie przebywał do 2 lutego 1983 r.